

ሰዲህኤ መን ኢዩ? አባይ ከ አሎ?

ገባረ ገባረማሪያም (ዶ.ር.)

ሰልፊ ዲሞክራሲ ህዝቢ ኤርትራ (ሰዲህኤ) መን ኢዩ? አባይ ከ አሎ? ኢልካ ምሕታትን መልስታት ምንዳይን አገዳስን ዕዙዝን ዝገብር ቀንዲ ምክንያት፡ ብመንፈስን ብግብርን ዘይትርጉሙ ዝህብዎ አካላት ስለዘለዉን ብሰንኪ ክወስዱዎም ዝጸንሑ ዝተጋደዱ ውሳኔታትን ተግባራትን እቲ ሰልፊ ኣብ ሓዲጋ ስለዝተሰጠሉ ኢዩ። ሰዲህኤ እተሰገደ ኣተሓሳስባ ኢዩ። ብብቱን/ብገጽል ከረኣ ከሎ ካላ ሓቂ፣ ፍትሒ፣ሰላም፣ ቅሳነት፣ ፍቕሪ፣ ሕድሕዳዊ ክብሪ፣ ስነትን ሓድነትን ንዝብላ ኣምራት ይውክል። ሰዲህኤ ዝልበሰ ስነ-አእምራኣዊ መንፈስ እምበር ዝጭብጥን ዝድህሰስን ባእታ (entity) ኣይኮነን። እቲ ዓንደ-ሕቕን ቕንዲ መለለዩ ሕላገት ሰዲህኤ፡ እቲ ብናይ ክልተ ድሕረ-ባይታ ዝነበርዎ ሓይልታት (ህ.ግ.ን ተ.ሓ.ኤ.ን) ብዝተገበረ ሓድነታዊ ኪዳን ዝተፈጠረ ናይ ሓድነት፣ ሰላም፣ ስነት፣ ብሩህ መጻኢን ተስፋን መንፈስ ኢዩ። መስርሕ ሓድነት ጉዕዞ እምበር ናይ ሓዲ ጊዜ ወይ ናይ ሓዲ ህምት ፍጻሜ ስለዘይኮነ፡ መስርሕ ሓድነት ቡድን ነዚ መንፈስ እዚ ዝለበሱ ባእታት ብቐጻሊ ክኹስኮስን ሕድህዳዊ ምትእምማን ክምገብን ምተገብአ። ሰዲህኤ ዓኹኹን ደልዲሎን፡ ናይ ዝሓለፈ ብሰንኪ ጉድለት ሓድነት ንዝተፈጸሙ ገይጋታት ዝእረምሉ ባይታ ዘንጽፍን፡ ንሕጂን ንመጻእን ናይ ህዝቢ ኤርትራ ሓድነት ንምርግጋጽ ኣብ ዝግበሩ ቃልስታት ከምመንጠሬ ዘንጊ ኮይኑ ከገልግል ዝክእል ዝነበረ አገዳሲ ኣታሓሳስባ ኢዩ። ነዚ ኣታሓሳስባ እዚ ለብስና ኢሎም ናይ ሓድነት ኪዳን ዘቐሙ ሓይልታት፡ ከም ተራ ሰባት ወይ'ውን ከም እኩባት ሰባት ወይ'ውን ከም ተራ ሰልፍታት ዝተመቱ ዘይኮኑስ እንታይ ዳኣ ከም ናይ ህዝቢ ኤርትራ ተጻራሪ ናይ ሓርነታዊ ቃልሲ ታሪክን ድሕረ-ባይታን ዝውኩሉ ባእታት ኮይኖም፡ ነቲ ዝሓለፈ ናይ ምብትታንን ፋሕን ታሪኽ ዓጽዮም፡ ንህዝቢ ኤርትራ ንሓለፈ ናይ ቃልሲ ታሪኹ ብምቕርራብን መጻኢ ሓድነቱ ብምርግጋጽን፡ ኣብ ኤርትራ ፍጹም ነባሪ ሓድነት፣ ፍትሒ፣ ልዕልና ሕጊ፣ ዲሞክራሲ፣ ሰላምን ዕብየትን ንክረጋገጽ ንክጽዕቱ ኪዳን ዝኣተዉ ኢዮም ነይሮም። ስለዝኮነ፡ ሰዲህኤ ዝተበታተነ ንምጥርናፍ ዝጸዕት ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ኩለንተንኡ ኣንጻር ምብትታን፣ ምፍንጫልን ምፍንጫላትን ንክኸውን ዝተፈጥረ ሰልፊ ኢዩ'ውን ነይሩ። ኢዚ ካላ ባህግን ድሌትን ናይቶም ዘቐምዎ መሰረታት/ኣባላት ጥራሕ ዘኮነስ፡ እንተላይ ናይ ኩሉ ደላይ ፍትሕን ሓድነትን ዝኾነ ኤርትራዊ ሕብረት-ሰብ ኢዩ ነይሩ።

ይኹንምበር፡ ነቲ ዝተበታተነ ቃልስታት ምጥርናፍን ምዕኸኹን ይትረፍ፡ እታ ምብትታን/ምፍንጫል ሕማም'ውን ገና ኣብ ዕሽሉ ከሎ ኢዩ ባዕሉ ጀሚርዎ። ሓዲ ካብቶም ንሓድነት ዘቐሙ አካላት፡ ሓያሎ ኣባላት ካብቶም ዝተረፉ ኣካልት ለኪሙ ተፈንጨሉ/ተፈልዩ። ስለምታይ? መን እንታይ ባለ፡ መን እንታይ ገበረ? መን ወሰነ? መሰረታት ሰልፊ ከምዚኣም ዝኣመሰሉን ተማሳሰልቲ ሕቶታት ሓቲቶም ዶ? ብዝኾነ፡ እቲ ምፍንጫል ብመሰረታት ሰልፊ ዝተጀመረ ኣይነበረን። መጀመሪያ፡ መሪሕነት ተፈናጭሉ፡ ናብ መሰረታት ካላ ናይ ምፍንጫል መልእኽትታት ሰዲዱ። መሰረታት ካላ ኣብ ክንዲ "ኣይፋል ንምፍንጫል" ዝብል፡ ነናብ ዝመስሎ ፍንጫል መሪሕነት ብምጽጋዕ ከኩርቡኡ ብምሓዝ ደናጉላ ክዳራብ ብምጅማር ነቲ ምፍንጫል ክውን ገበሮ። ንምዃኑ፡ ስለምንታይ መሪሕነት ዝነበሮ ዘይምስምማዕ/ግርጭታት ክፈትሖ ዘይካኣለ? ነቲ ናይ ምፍንጫል ውሳኔ መን ወሰኖ? ኩሎም መሪሕነት? 4 ወይ 5 ወይ 6 ካብኣቶም? ወ.ዘ.ተ. ዝብሉ ሕቶታት መሰረታት ሓቲትና ዶ ንፈልጥ? ስለምታይ? መሪሕነትና ስለናኣምኖም ዝዝበሉና ንገብር ማለት ዲዩ? ምናልባት፡ ከም መሰረታት "ኣይፋል ንምፍንጫል" ኢልና ከምዚኣም ዝኣመሰሉ ሕቶታት ሓቲትና መልሲ ሽዑ እንተንረኽብሎም ነርና፡ ነቲ ዘጋጠመ ኣዕናዊ ምፍንጫልን ነቶም ሲዒባም

¹ እዚ ጽሑፍ እዚ ብዛዕባ ኣብ ውሽጢ ሰዲህኤ ተፈጠሩ ዝጸንሐ ንውሽጣዊ ሓድነት ዝህውኹ ኩነታትን ንምእላዩ ከካየዱ ዝጸንሑ ጸዕርታትን ምስተዛዘሙ፡ ንህዝቢ መግለጺ ክህብ ምዃንይ ብዝኣተኹዎ መብጻዓ መሰረት ዝቐርብ ዘሎ ሳልሳይ ጽሑፍ ምዃኑ ክስብር ኣደሊ። ሕማቕ ኢጋጣሚ ኮይኑ እቶም ክግበሩ ዝጸንሑ ነቲ ሽግር ናይ ምፍንጫል ጸዕርታት ኣይታዓወቱን። ንኹሎም ጸቡቕ ድሌታቶም ዝለገሱን ተበግሶታት ንዝወሰዱ ምሲጋና ይብጻሓዮም'ውን እብል።

ዝቐጸሉ ምፍንጫላትን ብምድሓን፡ ሕጂ ሰዲህኤ ዝተበገሰሎም ዕላማታት ንምህራም ዘኸእሎ ዓቕምታት ደሊቡ ምሃለወ ነይሩ።

ከምኡ ስለዘይተገብረ ግን፡ እቲ መሪሕነት ሰልፊ ማእከል ዝገበረ ናይ ምፍንጫላት ሕማም ቀጸሉ። ነቶም መሪሕነት ሰልፊ ከስረሐም ስለዘካኣለ ሰልፊ ንኸሐድግዎ ዝተገደዱ ሓያለ ብቐዓት ዝነበሮም ኣባላት ገዲፍካ፡ እቲ ብኣባላት መሪሕነት ዝነበሩ ዝተወሰደ ካላኣይ ናይ ምፍላይ/ምፍንጫል ተርእዮ መቐጸላታ ናቲ ሕማም ኢዩ ነይሩ። ሕጂውን እንተኾነ፡ ኣብ ክንዲ "ኣይፋል ንምፍንጫል" ምባል፡ ሰልፊ ዘድሓና መሲሉና፡ ከኹርባና ሕዝና ደናጉላ ክንዳራብ መሪጽና። ስለምንታይ መሪሕነት ተባኢሶም? ስለምንታይ ግርጭታቶም ብልዝብ ዘይፈትሕዎ? እንታይ ኢዩ ከ እቲ ሓቀኛ መጋራጨዊ/መባኣሲ ምክንያት/ምክንያታት? ዝብሉ ሕቶታት ምሕታትን ሓቀኛ መልስታት ንምርካብ ምጽዓትን ኢዩ ዝግባእ ዝነበረ። ደድሕሪ እቶም ዝቐርቡና/ናኣምናም ንብሎም መራሕቲ ብምክታል ነቲ ምፍንጫል ከውን ዳኣ ገበርናዮ። እቶም መራሕቲ'ውን ከምኡ ከምንገብር (ከምንኸተሎም) ስለዝፈልጡ ኢዮም፡ ኣብ ክንዲ ፍልልያቶም ብልዝብ ዝፈትሕዎ፡ ምፍንጫል ዝመርጹ። መሰረታት ከምዘይስዕብዎም እንተዝገንዘቡ ነይሮም፡ ምፍንጫል ከምኣማራጺ ኣይንወሰድዎን። ስለዝኾነ፡ መሰረታት "ኣይፋል ንምፍንጫል" ክብል እንድሕር ኪኢሉ ኢዩ እዚ ቀጸሊ "ምፍንጫልን ምፍንጫላትን" ደው ክብል ዝኸእል። እቲ ዘሕዝን ድሕሪ እዚ ኩሉ ኣዕናዊ ምፍንጫላት፡ ሕጂውን ሰዲህኤ ናይቲ መሪሕነት ሰልፊ ማእከል ዝገበረ ናይ ምፍንጫል ሕዳር ሕማም ግዳይ ኮይኑ ምህላወ ኢዩ። **(ኣብ ታሕቲ ዘሎ ቻርት ተመልከት)** ስለዚ፡ መሰረታት ሰልፊ ከይዋዓልና ከይሓደርና ኣይፋል ንምፍንጫል ብምባል ንሰልፍና ከነድሕን ይግባእ።

ንምጃኑ እንታይ ኢዩ ምንጩ ናይቲ ጸገም? እቶም ነቲ ናይ ምፍንጫል ዘሳሰዩ ኣካላት መሪሕነትን ደገፍቶምን፡ ሰዲህኤ ከም ውጺኢት ናይ ኣካላዊ ውህደት ናይቶም ዘቐመዎ ባእታት/ሰልፍታት/ውድባት ጥራሕ ገይሮም ስለዝገጥሙዎ፡ ብኣካልዊ ቁጽጽር ሓድነት ሰልፊ ከረጋግጹ ይፍትኑ። እቲ መሰረታዊ ባህሪ ናይ ሰዲህኤ ስለዘይለበሰዎ ካኣ፡ መሪሕነት ከምስልጣን ይቐጽርዎን፡ ታኣማምነት ብትእዛዝ ከረኸቡ ይደልዩን፡ ገይገኡም ዘይኣምኑን ካብ ገይገኡም ዘይማሃሩን፡ ናይ ፍሽለቶም ሓላፍነት ዘይወስዱን፡ ነቐፌታ ዘይቐበሉን፡ መሪሕነት ማለት ትእዛዝ ምምሕላፍ ማለት ገይሮም ይቐጽርዎን። **"ንሕናን ጋሽን ሰቲትን ኮይና ንሰዲህኤ ክንቐጽሎ ንኸእል ኢና"** ዝብል ናይ መሪሕነት ኣካላት ኣባሃህላ ካብዚ ንሰዲህኤ ከም ኣካላዊ ውህደት ጥራሕ ገይሩ ዝገጥሙት ኣትሓሳስባ ዝብገስ ምጃኑ ምግንዛብ ይካኣል። ምዕብላል ከም ቀንዲ ናይ ዓወት መለክዒ ገይሮም ስለዝቐጽርዎ፡ **ዓመጽ፣ ሸፈጥን ዓሎቕን'ውን** የዘውትሩ። ሕጽር ብዝበለ ኣባሃህላ፡ **መሪሕነት ሰልፊ ባዕሉ ከሳሲ፡ ባዕሉ ዳኛ፡ ባዕሉ ፈራዲ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ንባዕሉ ርእሲ ልዕልና-ሕጊ፡ ዝውሰኖን፡ ዝብሎን ዝገብሮን ካኣ ሕጊ ከምዝኾነ ገይሩ ኢዩ ዝቐጽር።** ይኹን'ምበር፡ ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተገልጸ፡ ሕላገት ሰዲህኤ እቲ ኣካላዊ ውህደት ዘይኮነስ እቲ ኣካላዊ ውህደት ዝፈጠሮ "ዝተሰገደ ኣተሓሳስባ" ኢዩ። ስለዚ፡ ሓድነት ሰዲህኤ ከይስበር ክባሃል ከሎ፡ እዚ ኣተሓሳስባ እዚ ከይጠፍእ ይታዓቀብ ማለት ኢዩ። እቶም **ልዕልና-ሕጊ ይከበር፣ ፍትሒ፣ ሓቂን ሓድነትን ይታሓሉ እንዳበሉ፡ መሪሕነት ሰልፊ ዝፈጸምዎ ቕዋማዊ ጥሕሰታት ክእርምዎን ንልዕልና-ሕጊ ተገዛኢ ክኸውንን ክቃለሱ ዝጸንሑ መሰረታትን ታሕተዎት ኣካላት ሰዲህኤ ነዚ ኣተሓሳስባ እዚ ዝለበሱ ኢዮም።**

ስለዚ፡ ካብ ሕጊን ስርዒትን ሰልፍ ወጻኢ ዝኸኑ ዘለዉ መሪሕነት ሰልፊን ደገፍቱንምበር መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካን ደገፍቱን ኣይኮኑን። መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካን ደገፍቱን ልዕልና-ሕጊ ይከበር፣ ፍትሕ ይንገስ፣ ሓድነት ሰልፊ ይትዓቕብ፣ እምቢ ንዓመጽ፣ ኣይፋል ንምፍንጫል ኢዮም ዝብሉ ዘለዉ። ከምዚ ምባል ካኣ "መስልን ግዴታን" ነብሲ-ወከፍ ኣባል ሰዲህኤ ስለዝኾነ፡ ግብኣቶም ይገብሩን መሰላቶም የኸብሩን ኢዮም ዘለዉ **(ዓንቀጽ 4.3.5 ቕዋም ሰልፊ)**። ኣብዚ ክርሳዕ ዘይብሉ ሓቂ፡ **ብዓንቀጽ 5.10.2 ቕዋም ሰልፊ** መሰረት፡ ዘባዊ ጉባኤ ሰሜን ኣመሪካ እቲ ዝላዓለ ሰልጣን ሰልፍ ኣብ ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ኢዩ። መሪሕነት ዘባ ካኣ **ብዓንቀጽ 5.9.1 ቕዋም ሰልፊ** መሰረት፡ ኣብ ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ኩሉ መዳዖዊ ዕማማት ሰልፊ ይመርሕን፡ ዕዮታት ንኡስ ዘባታት የዋሃህድን የማእክልን። ስለዝኾነ ካኣ፡ ኣቦ መንበር ሰልፊ ሰልጣንን ሕጋውነት ዘባዊ መሪሕነትን ብምርጋጽ ሰልፍዊ ስርዒት ከፍርስ ፈቲኑ። **ዓንቀጽ**

4.4.9 ቅዋም ሰልፊ ከምዝድንግጎ፡ ንሰልፊ ካብ ከምዚ ዓይነት ሓደገኛ ከፋፋሊ ወስታት (እቲ ወስታት ካበይ ይበገስ ብዘየገድስ) ምኽልኻል ናይ ነብሲ-ወከፍ ኣባል ሰልፊ ግብኣት ስለዝኮነ፡ ኩሉ ኣባል ሰልፍ ብሓፈሻ ኩሉ ኣባል ዞባ ሰሜን ኣመሪካ ካኣ ብፍላይ ነዚ ብኣቦ መንበር ሰልፊ ዝግበር ዘሎ ስርዒት ሰልፊ ዘፍርስ ጥሕሰት ብምንጻግ ንሓድነት ሰልፊ ብምሉእ ዓቕሙ ከከላኸል ቅዋም ሰዲህኤ ዝጠልቦ ግዴታ ኢዩ። በዚ መሰረት ኢዩ ካኣ፡ ኣብቲ ብ25 ሰነ 2017 ብተለኮንፈረንስ ዝተኸየድ ወግዓዊ ናይ ዞባ ሰሜን ኣመሪካ ናይ መሰረታት ኣኬባ፡ መሰረታት ሰልፊ ነቲ ንሕጋዊት መሪሕነት ዞባ ሰሜን ኣመሪካ ንምፍራስ ብፈሽ ዝተወሰደ ዘይሕጋውን ዘይቕዋማውን፡ ውሳኔ ብምንጻግ፡ መሪሕነት ዞባ እታ እንኮ ሕጋዊት ስልጣንን ውካሊትን ሰዲህኤ ኣብ ዞባ ሰሜን ኣመሪካ ከምዝኮነት ብሙሉእ ዕግበት ብምርግጋጽ፡ ሰልፋዊ ስራሓታ ንኸተሰላስላን ሓድነት ሰዲህኤ ከይስበር ንምክልኻል እትገብር ጻዕርታት ብዝላዓለ ናህሪ ንኸትቅጽሎን ኣብ ጎድና ዶው ብምባል ቃልሶም ክቕጽሉ ምዃኖም ብውዕውዕ መንፈስ ዘረጋገጹ። ነዛ ትስዕብ ጭርሖውን ኣልዒሎም፡-

ሰዲህኤ፡

- ሓድነት ዝሕላገታ፡ ሓቂ ዝዕጥቕታ፡
- ፍትሒ ዝኣንደባታ፡ ዲሞክራሲ ዝውዕለታ፡
- ኣይትኸውንን ኢያ ነበረ-ያ-ነበረ ዛንታ፡
- ኣለጩዎ ዝኸላኸሉ ካብ ዘይፍትሓዊ ወሰታ፡
- ክትነበር ኢያ ንዘላዓለም ብሸዊታ።

ስለዝኾነ፡ ኢቲ ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ከካየድ ዝጸንሐ ቃልሲ፡ ኣብ ሞንጎ እቶም ንሰዲህኤ ከም “ኣካላዊ ውህደት” ብቲ ሓደ ወገን፡ ከም “ዝተሰገደ ኣተሓሳስባ” ካኣ ብቲ ካልእ ወገን ዝቕጽርዎ ኣካላት ሰልፊ ኢዩ። ሕማቕ ኣጋጣሚ ኮይኑ፡ መሪሕነት ሰልፊን ሳዓብቱን ኣብከንዲ ንሰዲህኤ ዝለብስዎ፡ ወሲኖም ከፍርስዎ። **ሰዲህኤ ግን ኣይፈርስንዮ፡ ኣሎ ምስቶም ዝጸሰይዎ፡ ኩሉ ጊዜ ዝለበሰዎ። መሪሕነት ዞባ ሰሜን ኣመሪካ “ --ንሓድነት ሰዲህኤ ንምዕቃብ እነካይዶ ቃልሲ ከይተሓለልና ክንቅጽሎ ከምዝኮና ከነረጋግጸልኩም ንፈቱ”** ዝብል ናብ ኩሎም ኣባላት ሰዲህኤን ንህዝቢ ኤርትራን ዝጠመተ ህዝባዊ መልክቲ ምውጽኡ ነዚ ሓቕነት እዚ ዘረጋግጽ ኢዩ። ነቲ መግለጺ ንምኽትታል ነዚ ዝስዕብ ልንክ (link) ጠውቅ፡-

<http://www.togoruba.org/togoruba1964/mainTogorubamap/mainMap/headingMap/2017/0108DP7-01ST.pdf>

The Genealogy of EPDP (The Never-ending Splitting and the Atomization of Eritrean Political Organizations)

